

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. Теменужка Каролова Хроми-Жигалова, Доктор по икономика

член на научното жури, съгласно Заповед № 605 от 18.05.2017 г.

на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър”

на дисертационен труд на ДАНИЕЛ ШИБОВСКИ за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”, професионално направление 3.7. Администрация и управление, докторска програма „Икономика и управление (индустрия)”

Тема на дисертационния труд : ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛНИ ПОСЛЕДИЦИ ОТ ДАНЪЧНОТО ОБЛАГАНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ ИМОТИ. ИЗСЛЕДВАНЕ НА СЛУЧАЯ ПО ПРИМЕРА НА ПОЛША

Настоящата рецензия е написана в съответствие със *Закона за развитие на академичния състав на РБ, Правилника за приложение на ЗРАСРБ и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър”*.

I. Обща характеристика на труда

Дисертационният труд с обем от 231 страници и се състои от увод, изложение в четири раздела, заключение, списък на използваните юридически актове и библиография, справка за научните приноси. Съдържанието на всяка от главите е разпределено в отделни параграфи. Списъкът на използваната литература се състои от 126 заглавия на полски, руски и английски език. Относителната тежест на отделните глави е правилно разпределена. Съдържанието на разделите е разпределено в отделни параграфи. Основният текст съдържа 17 таблици.

Авторът на дисертационния труд е докторант в катедра “Администрация и управление” при факултет “Международна икономика и администрация” на ВСУ „Черноризец Храбър”.

Актуалността на темата

Актуалността на представената разработка се определя от състоянието и последствията – икономически и социални от състоянието на данъчната система върху недвижимата собственост в съвременната икономика. Актуален изследователски интерес представлява анализирането на държавната и местната финансова система и

взаимосвързаността им, което обуславя необходимостта от реформа и в останалите данъци, в системата на финансиране или разпределение на приходите от подоходните данъци, както правилно посочва авторът.

Представеният труд е изграден изцяло върху собствени проучвания и покрива изискванията за дисертационен труд за «Доктор».

Дисертационният труд е написан на добро научно ниво с използване на логически обвързан стил на изложение.

II. Структурата на дисертационния труд.

Общата логика на изложението е съобразена с формулираната хипотеза и целите на изследването.

В увода се разкриват актуалността на проблематиката, изследователският проблем и основната хипотеза, задачите, обектът, предметът, методологията и ограниченията в обхвата на изследването.

Съдържанието на разделите е разпределено в отделни параграфи, като в края на всеки от тях са направени изводи, които представляват

Цялата първа глава има концептуално-теоретичен характер и е посветена на предмета на изследването. В нея докторантът демонстрира много високата си теоретична подготвеност, което е едно от изискванията към тази образователна и научна степен. В резултат на извършеното изследване по разглеждания проблем, систематизирането и извеждането на понятийния апарат и представянето на специфичните проявления на разглежданата проблематика.

Достигането до изводите е предшествано от подробен преглед на научната литература и европейските практики. На основата на анализ на източниците и получените от тях изводи авторът предлага някои методологически и концептуални решения. Дисертационният труд се състои от четири раздела.

Раздел първи на дисертационния труд е посветен на икономическите аспекти на функционирането на имуществените данъци. Въведението в проблематиката на имуществените данъци логически издържано. Представени са необходимите моменти от общата теория на данъчното облагане и са дефинирани понятията, които са използвани по-нататък в дисертацията. Акцентите са върху икономическата и

формално-правна същност на обществените налози; функционирането на системата за данъчно облагане на недвижимите имоти като форма на публични приходи; същността на имуществените данъци, формулиране на единна и точна дефиниция на понятието „имуществен данък“, оценка на ролята и значението на функцията на имуществените данъци и предложение за единна класификация. **Европейската система на данъчно облагане на недвижими имоти versus полския модел е анализиран във втори раздел на дисертационния труд.** Акцентът е върху последиците от данъчното облагане върху имуществото на стопански предприятия. Представени са основни теории, описващи икономическите ефекти на данъчното облагане на недвижимите имоти. Авторът стига до заключението, че е трудно да се определи еднозначно кои от представените модели предлагат подходящо описание на данъчното облагане на имущество като допуска, че теорията за "перспектива на ползите" може да бъде отправна точка за разглеждания по-нататък въпрос за легитимността на събирането на имуществените данъци. Друг основен момент в този раздел е ефектът на данъчното облагане на имуществото върху оперативната и инвестиционната дейност на предприятията и поведението на предприемачите по отношение на данъчното облагане на имуществото, използвано в стопанската дейност. Разделът завършва с представяне на интересен изследователски материал (икономическото въздействие на експериментален имуществен данък в Питсбърг) относно резултатите от прилагането на по-висок данък върху земята, отколкото върху сградите.

В трети раздел на дисертационния труд - Избрани икономически проблеми на данъчното облагане на недвижими имоти в Полша се дискутират избрани теми, свързани с децентрализацията на публичните финанси и финансовата самостоятелност на органите на местното самоуправление в Полша, представяне и анализ на местните данъци. Такъв подход към проблема е и опит да се отговори на въпроса дали имуществените данъци, като се вземат предвид критериите за рационална система от местни данъци, трябва да се разглеждат като най-добрия вид местни данъци. Авторът идентифицира съществуването на впечатление за известен терминологичен хаос при ключови понятия и представя концепции, позволяващи да се въведе ред по този въпрос. Отделено е внимание на обхвата на автономията на органите на местното самоуправление в областта на придобиване и събиране на финансови средства, по отношение на техните правомощия за въвеждане на данъци на няколко нива. Логично продължение на тази тематична област е въпросът за същността на местната данъчна политика и факторите, които я формират. Достигната е целта от автора за

идентифициране, дефиниране и характеризиране на областите и инструментите за въздействие на общините върху местната икономика.

Раздел четвърти на дисертационния труд „Данъчно облагане и общинска спортна инфраструктура“ представя системата на имуществените данъци в Полша. Представени са най-важните имуществени данъци върху движимото и недвижимо имущество, като: данък сгради, земеделски и, данък върху превозните средства, данък върху наследствата и даренията и останалите публични налози, съпоставими с примерно избраните местни данъци. Във връзка с представените в първи и втори раздел постулати на данъчната доктрина и практическия опит на някои страни в тази част е направен подробен анализ на задачите, изпълнявани от имуществените данъци в Полша. Представен е мащабът на приходите на общинските бюджети на фона на най-важните отличителни фактори. Събирането на данъци е акт на повторно разпределение на част от доходите, целящо не само фискални ефекти, затова са обсъдени и другите негови функции – социални и икономически. Като се вземат под внимание обобщенията в края на всеки раздел и заключенията, направени от теоретичните разсъждения и анализа на приложените в дисертацията емпирични данни, са включени предложения за промени в имуществените данъци в Полша, най-вече в системата на данъчното облагане на имущество.

Постигната е целта на докторанта да бъдат показани общите насоки за нормативни промени в структурата на данъчните приходи на местното самоуправление. Съществен *практически принос* е показването на концепцията за целево решение в областта на данъчното облагане на недвижимите имоти - ключови области на реформата на системата за данъчно облагане на недвижими имоти, като създаване и въвеждане на цялостна и последователна кадастрална система, процедура за обща оценка на недвижимите имоти като начин за обща оценка на всички имоти с цел установяване на тяхната кадастрална стойност, управление и администриране на кадастралната система, ролята на общините във формирането на структурните адвалорни елементи на данъка. Достоинство на представената концепция са предложенията по внедряването на налозите -избор на данъчна основа, проблемите, свързани с практиката на определяне на данъчните ставки.

III. Приноси

Предметно-съдържателният анализ на дисертационния труд формира в мен убеждението, че в него са налице достатъчно доказателства за **научно-приложни**

приноси. Включените в дисертацията характеристики на редица въпроси, а така също приетите методологически и концептуални решения представляват приноса на автора в развитието не само на научните знания за имуществените данъци, а също и в оценяването на ефектите на общинския подсектор в областта на местните данъци. Потвърждавам напълно отбелязаните *приноси*, които имат научно-теоретичен, методологичен и приложен характер. Същите могат да се оценят по значимост както следва :

1. Аргументирани са потребностите от модернизиране на системата за данъчно облагане на недвижимото имущество в Полша от гледна точка на постигане на единна регулация на имуществените данъци и хармонизация с аналогични системи в ЕС.
2. Оценени са икономическите ефекти от функционирането на полската система за данъчно облагане на недвижими имоти по отношение на въздействието ѝ върху оперативната и инвестиционна дейност на предприятията.
3. Идентифицирани икономико-правни специфики на полската система на данъчно облагане на недвижимости и са синтезирани направления за реформа в тази проблемна сфера.
4. Направени са предложения за промени в имуществените данъци в Полша, свързани с модификация на формулата за данъчно облагане и преминаване към адвалорно данъчно облагане.
5. Обоснована е концепция за развитие на местната данъчна политика, формирана от правни норми, осигуряващи едновременно необходимите фискални функции и възможности за регулаторно и стимулиращо въздействие върху социално-икономическите процеси.

Получените приноси в дисертационния труд са сериозна предпоставка за по-нататъшно развитие на изследванията.

IV. Препоръки и въпроси .

Отчитайки обстоятелството че, дисертационният труд представлява сериозен опит за задълбочено изследване на проблемите, свързани с икономическите и социални аспекти от данъчното облагане на недвижимите имоти , ще си позволя да посоча следните бележки и въпроси: От гледна точка на обхвата и степента на аргументираност (без да се нарушава представата за доказуемост на хипотезата), би

могло да се приеме, че в обхвата на изследването е било възможно да попаднат: *На първо място*, като се има предвид факта, че повечето от приходите от имуществени данъци представляват част от основата на приходите на местните бюджети, този вид данък е един вид плащане за тези местни публични услуги, които получават собствениците на облагаемите с данъци недвижими имоти. *На второ място*, имуществените данъци до голяма степен играят преразпределителна роля, изхождайки от факта, че повечето собственици на имоти са с по-голям финансов капацитет и са с по-високи от средното ниво на доходите на населението, а не на собствениците на имоти. В тази връзка следва да отбележим, че когато данъкът представлява плащане за местни обществени услуги, големият собственик ги получава в по-голям обем и, съответно преразпределението е възможно само с отчитане на това, че данъкът, заплащан за недвижими имоти, надвишава стойността на държавните услуги. *Трето*, с помощта на имуществените данъци, е възможно да се облагат тези доходи, които не могат да бъдат основа на данъка върху доходите - условната рента за употребата на недвижими имоти от техните преки потребители.

В тази връзка може ли да се твърди, че са обособени (налични) непреодолими конфликтногенни фактори (зони), които и в бъдеще ще продължат да застрашават налагането на ефективен и справедлив модел на данъчно облагане? *Четвърто*, кои от изведените тенденции в динамиката на конфликтите (ако можем да ги наречем така) могат да допринесат за използването на конфликта като източник на развитие?

Препоръчвам на Даниел Шибовски да продължи изследванията си в тази област. Публикуването на дисертационния труд би привлякло вниманието и интереса на управленската аудитория към рационалните предложения по тази актуална проблематика.

V. Автореферат и публикации по труда .

Даниел Шибовски има шест публикации в научни издания. Всички те са по тематиката, обект на настоящата дисертация. Авторефератът отразява структурата, съдържанието и изследователските резултати на дисертацията. В него е приложена справка за основните приноси, съдържащи се в дисертационния труд.

VI. Заключение.

Представеният дисертационен труд като формулировка на проблемите, като обем, цел, задачи, методология на изследването и постигнати резултати в конкретната област **отговаря на изискванията за самостоятелно научно произведение.**

В дисертационният си труд Даниел Шибовски изследва обществено значима проблематика с актуално значение. Използвани са съвременни подходи и методи, адаптирани и обогатени с оглед на специфичните потребности на изследването. Считаю, че постигнатите от докторанта **научно-приложни резултати са с характер на оригинален принос**, с който се обогатяват съществуващите знания в изследваната област.

Като имам предвид актуалността и значимостта на извършеното изследване с предложените конкретни решения за практиката и визираните приноси моменти, предлагам на почитаемите членове на Научното жури **да подкрепят присъждането на образователна и научна степен „Доктор“**, професионално направление „Администрация и управление” **на Даниел Шибовски.**

Подпис:/п./

Доц.д-р Теменужка Каролова Хроми-Жигалова

05.06. 2017 год